

## บทที่ ๑

### บทนำ

#### ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยต้องเผชิญกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งที่เป็นโอกาส และข้อจำกัดต่อการยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นดังจะเห็นได้ว่า มีปัญหาทางสังคมมากมายทั้งในด้านอบายมุข ความขัดแย้ง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องของตนเอง ในขณะที่เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่อ่อนไหวได้ง่าย เมื่อความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของตะวันตกเข้ามาอย่างขาดการกลั่นกรอง และไม่มีขีดจำกัดทำให้ความเจริญด้านวัตถุแผ่ขยายเข้ามาสู่ประเทศไทย ทำให้ประชาชนสนใจในวัตถุ ขาดการใส่ใจในด้านจิตใจ สภาพจิตใจของชาวไทยตกต่ำ และขาดการพัฒนา คือ ขาดศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของคนไทย กลุ่มหลงในวัตถุ ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “...สังคมไทยปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุเป็นอย่างมาก แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขที่แท้จริงของคนไทย ปัจจุบันคนไทยหันมานิยมวัตถุมากขึ้น มีกิเลสมากขึ้น และสิ่งที่ขาดคือ ศีลธรรม สภาพสังคมที่ฟอนเฟะ เพราะรับเอาอิทธิพลอารยธรรมตะวันตกที่แพร่หลายเข้ามามากเกินไป และคนไทยรับเอามาโดยไม่มีการใช้วิจารณญาณในการพิจารณารับเอามาใช้...” ในขณะที่ ดร.ระวี ภาวิไล กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า<sup>๑</sup> “เมืองไทยในปัจจุบันจิตใจผู้คนสับสน ขาดรากฐานอารยธรรมมั่นคง วัฒนธรรมปนเป หันเหไปตามยถากรรม รวนเรเดินไปไม่ถูกทาง เดี่ยวจะตามฝรั่ง เดี่ยวจะถอยหลังเข้าคลอง “ชีวิตบัดซบ” ไร้คุณค่าและความหมาย ชีวิตลดราคา ปลิดง่าย ๆ ไร้เหตุผล” คำกล่าวดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)<sup>๒</sup> ได้กล่าวถึงปัญหาของสังคมที่ขาดจริยธรรมกำลังนำไปสู่ความล้มเหลวว่า “สุดท้ายก็คือ ประเทศไทยปัจจุบันนี้มีอบายมุขมาก อบายมุขมากก็ไปสัมพันธ์กับเรื่องของความฟุ่มเฟือย” ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอบายมุขแพร่หลายไปในด้านต่างๆ มาก การติดยาเสพติดก็ระบาดทั่วไป โดยเฉพาะกับเด็กวัยรุ่นที่เป็นอนาคตของประเทศชาติ

---

<sup>๑</sup> พุทธทาสภิกขุ, วารสารครุศาสตร์, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒, (มกราคม ๒๕๒๕), หน้า ๕๐.

<sup>๒</sup> ระวี ภาวิไล, การศึกษาเพื่ออยู่เย็นเป็นสุข, (เชียงใหม่: ทิพย์เนตรการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๔๕.

<sup>๓</sup> พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การพัฒนาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๒๘),

สภาพปัญหาทางสังคมของไทย คือ การขาดคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม ดังเป็นที่ประจักษ์อยู่ทั่วไป จึงเป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาล หน่วยงานราชการและเอกชน รวมทั้งสถาบันทางพระพุทธศาสนา จะต้องร่วมมือร่วมใจกันที่จะสกัดกั้นหรือป้องกัน รวมทั้งทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้ เพราะถ้าปล่อยทิ้งไว้ปัญหาทางสังคมที่เสื่อมโทรมจากคุณธรรม ก็ย่อมขยายไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง และสภาพแวดล้อมอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ<sup>๑</sup> จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในช่วง ๕ ปีข้างหน้าไว้เป็นยุทธศาสตร์ข้อที่ ๑ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนากุณภาพคน และสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกันโดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานในสอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และองค์ความรู้ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาสติปัญญา อารมณ์ สังคมและทักษะชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และด้วยความภาคภูมิใจ โดยเน้นพัฒนากุณภาพชีวิตให้มีความรู้คู่คุณธรรม โดยเฉพาะการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาที่อยู่กึ่งกลางระหว่างช่วงชั้นที่ ๑ – ๒ กับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการศึกษาระดับสูงที่ต้องมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนายึดมั่นในการเรียน และการดำรงชีวิตในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่แผ่กระจายแบบไร้พรมแดน

จากสภาพปัญหาสังคมดังกล่าวมา เป็นผลกระทบที่เกิดจากการขาดคุณธรรมและจริยธรรมรวมทั้งผลการวิจัยดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ปัญหามีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุก ๆ วัน รัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบต่างมุ่งเน้นที่จะพัฒนากุณภาพของเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีและเป็นคนเก่ง ในขณะเดียวกันก็ได้เน้นการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้มีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้ให้มีการประเมินผลด้วยว่า นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงไรนอกจากนี้การที่จะจัดการเรียนการสอนให้

---

<sup>๑</sup>สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒.

ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลายอย่างร่วมกัน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้การจัดการเรียนการสอนได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

## ๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน โรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน โรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนะแนวทางการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน โรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

## ๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

### ๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน โรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วย ครูผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน สภาพแวดล้อมนอกชั้นเรียน

### ๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียน โรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวางที่กำลังเรียนอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔,๕,๖ มีจำนวน ๓๐๐ คน ข้อมูลจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากฝ่ายทะเบียนและวัดผลของโรงเรียน

### ๑.๓.๓ ขอบเขตด้านสถานที่ทำการศึกษา

ขอบเขตด้านสถานที่ทำการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

### ๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ด้านระยะเวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ รวมเวลา ๘ เดือน

## ๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างไร

๑.๔.๓ ปัญหาและแนวทางการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร มีอะไรบ้าง

## ๑.๕ สมมติฐาน

๑.๕.๑ ผู้เรียนมีเพศต่างกันมีความเห็นต่อสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้เรียนมีอายุต่างกันมีความเห็นต่อสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้เรียนมีชั้นเรียนต่างกันมีความเห็นต่อสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน

## ๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

**นักเรียน** หมายถึง ผู้ที่กำลังเรียนในโรงเรียนวัดอุทัยธาราม ในระดับชั้นประถมศึกษา ๔,๕,๖

**การจัดการเรียนการสอน** หมายถึง การจัดหลักสูตรสาระการเรียนรู้ การเรียนการสอน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ในโรงเรียนวัดอุทัยธาราม

**สภาพแวดล้อม** หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่อยู่ในสภาพการเรียนรู้ อันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ในโรงเรียนวัดอุทัยธาราม

**สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ** หมายถึง ห้องเรียน ห้องสมุด โรงอาหาร ห้องสุขา สนามกีฬา ของโรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

**สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ** หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนของโรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

**สภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ** หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนของโรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

## ๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบผลการศึกษากิจการจิตสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน โรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ได้ทราบผลการเปรียบเทียบข้อมูลการจิตสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน โรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๓ ได้ทราบปัญหาและแนวทางการศึกษากิจการจิตสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน โรงเรียนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร